

Førstelærer Sofus Bork Andersen, Dame Hovedskole

Christian Sofus Bork Andersen blev født den 29. marts 1894 på Gedebrogård, Hårbøllevej 40, matr. 7a i Hårbølle, søn af Karen Kirstine Karstensen og gdr. Rasmus Andersen, voksede op hos sin morfar og havde 4 søskende, Anette, Petrine, Albert og Bernhard.

Ifølge kirkebøgerne er der ingen bindestreg i navnet Bork Andersen

Førstelærer i 38 år ved Dame Hovedskole og aftenskolelærer.

Sognerådet 1933-37, han gik ind i politik – radikal – for at få opført Fanefjordhjemmet.

Han gav oplysninger til stednavneregisteret og var Nationalmuseets mand på øen.

Amatørarkæolog.

Formand for Møns Lærerforening i 14 år og med i Danmarks Lærerforening.

Kirkesangervikar for lærer Rasmussen i Hårbølle.

Kirkebylærer, skrev degnebøger.

Kasserer i Fanefjord menighedsråd.

Assurandør i Statsanstalten i 28 år, havde et skilt på sin hoveddør fra Statsanstalten.

Stifter og formand for Fanefjord Biblioteksforening 1926-1938.

Lystfisker og sekretær i Danmarks Sportsfiskerforbund, stiftet 1926, første nr. af "Sportsfiskeren", udkom i 1926. Bork Andersen havde medlemsnr. 202 og skrev adskillige artikler til bladet..

Dansk Naturfredningsforenings repræsentant for Vestmøn.

Formand for nævningegrundlisteudvalget.

Bestyrelsesmedlem for Præstø Amts års kursus, skolecentral, biblioteksforening, amts ungdoms- nævnet.

Forretningsfører for Fanefjord Foderstofforening, havde 25 års jubilæum i 1954.

Gik på jagt og spillede kort med Laurits Jensen, Kathøj, N. P. Nielsen, Askebygård, Brygger J. P. Nielsen, og Albert Nielsen, Bomgården.

Bork Andersen døde den 15. marts 1958.

Bork Andersens notater:

Jubilæumsdagen den 13. januar 1954 fejredes hos Fru Rasmussen med festmiddag:

Suppe, høns i mayonnaise, kalve- og flæskesteg, ostekiks.

Foruden 14 indbudte deltog 13 medlemmer!

Det huskedes således under middagen, som senere, den bedste stemning og talernes tal var stort; desuden blev der afsunget en i dagens anledning forfattet sang om foreningen.

Den samlede udgift til festen beløb sig til: 535,85 kr.

I dagspressen refereredes festen således:

Jubilæumsfest i Fanefjord Foderstofforening

Fanefjord Foderstofforening fejrede i aftes sit 25 års jubilæum ved en fest hos Fru Rasmussen.

Formanden Chr. Nøhr, Dame, bød ved middagen velkommen, særlig til gæsterne, tidligere formænd og bestyrelsesmedlemmer, der var med ved stiftelsen, vognmand og revisorer samt ikke mindst aftenens hædersgæst, lærer Bork Andersen, der havde været forretningsfører fra starten og således også fejrede 25 års jubilæum.

Formanden gav senere en redegørelse for arbejdet, idet han indledede med at rette en tak til den første bestyrelse: Gdr. Hemming Andersen, Hårbølle, H. J. Christensen, Dame, Albert Albrechtsen, Askeby, J. P. Hansen, Vindebæk og Jens Rossing, Hårbølle. De to sidstnævnte er afgået ved døden og formanden bad selskabet minde de to mænd.

Formanden bragte en særlig tak til Hemming Andersen, der havde været den første formand. Der er altid begyndervanskeligheder, når noget nyt skal begyndes, men Andersen var altid primus motor i foretagendet. Foreningens historie kan fortælles kort, idet arbejdet er gået udmærket. Det slutter jeg deraf, at når vi holdt generalforsamling, kom der foruden bestyrelsen 2 eller 4 menige medlemmer og når der var fire, regnede vi det for mange. Tak til den gamle stab, der trofast har holdt sammen, og af hvilke flere har handlet meget i foreningen. I de sidste år har vi også haft den glæde at få nogle yngre medlemmer, hvilke jeg byder velkommen i foreningen.

Jeg har set i forhandlingsprotokollen, at den oprindelige mening var at lægge et foderstoflager i Stege, men der forlangtes tegnet 4000 køer. Der blev kun tegnet 2048 for hele øen, deraf 634 her i sognet. Formanden havde i sommer haft besøg af Øernes Andels Repræsentant-konsulent Ejnar Thomsen, som fortalte, at Øernes Andel havde tænkt på at leje en bygning i Stege og der lægge et lager. Såfremt mønboerne ønskede det. Jeg personlig, sagde formanden, mener imidlertid, at vi ikke kan få nogen bedre og billigere ordning, end vi har i øjeblikket, så jeg har ikke foretaget mig noget i den antydede retning. Forretningsfører Bork Andersen gav derefter en del oplysninger om regnskabet gennem de 25 år.

Der blev derefter talt af bestyrer V. Petersen, Masnedsund, H. J. Christiansen, Dame, Vognmand Konrad Petersen, Dame, H. P. Nøhr, Røddinge, Lauritz Jensen, Askeby, P. Johs. Larsen, Tostenæs og Hemming Andersen. Sidstnævnte var, som nævnt, den første formand. Han fortalte træk fra de første år, hvor man havde visse vanskeligheder at kæmpe mod.

N. P. Nielsen Askebygård, bragte Bork Andersen en tak for hans udmærkede forretningsførelse for foreningen gennem de 25 år.

Formanden overrakte Bork Andersen en bronze-cigaretæske samt et sortiment cigarer som en anerkendelse for vel udført arbejde.

Lærer Bork Andersen takkede for al opmærksomhed og skænkede foreningen en dirigentklokke. Fra Øernes Andelselskab modtog foreningen et bronze-askebæger. Konrad Petersen overrakte en tilplantet skål, Fru Rasmussen gav vin, og videre var der blomster fra de tidligere formænd: Hemming Andersen, N. P. Nielsen og Laurids Jensen.

Formanden takkede sluttelig til alle sider for al den opmærksomhed, der var udvist overfor foreningen, og bød velbekomme.

Så var der kortspil og andet selskabeligt samvær.

Indlæg i Møns Tidende den 4. juni 1957

Skolegangen er forbi...

Førstelærer S. Bork Andersen, Dame, har taget sin afsked som lærer i Dame efter 41 års virksomhed. Det har ikke været uden vemod hverken fra børnenes, forældrenes eller for lærerfamiliens vedkommende, for man virker ikke i en så lang periode på en egn uden at sætte sine spor. Bork Andersen er en af beboernes egne, sådan forstået, at han er født i sognet som søn af Gdr. Rasmus Andersen, Hårbølle, men han vidste tidligt, at han ikke ville være landmand, og da han i 1910 havde taget præliminæreksamen i Stege, var det fastslået, at han ville være lærer. I to år gik han til privat forberedelse i Rødkilde private skole, og tog så til Vordingborg seminarium, hvorfra han fik sin eksamen i 1915. Han forbedrede i Århus sine kundskaber i tysk og engelsk og virkede som vikar i 3 måneder i Keldbylille skole og derpå to måneder i Lendemarke. Derefter blev han hjælpelærer hos den kendte Emil Petersen, Dame, der også var folketingsmand og hvis søn er den tidligere forsvarsminister Harald Petersen.

Efter 3 års forløb som hjælpelærer blev han udnævnt til førstelærer, og har således virket der siden. Hans hustru havde han hentet i Stege. Det var afdøde malermester Surlands datter, Ketty, og lærerparret har haft det udmærket derude i de mange år, idet der har været det bedste forhold mellem lærer og forældrereds. Her er et område, hvor man kan sige, at læreren har haft sin store betydning, ikke blot rent skolemæssigt, men også som befolkningens tjener og vejviser på flere områder. Det fremgår med al ønskelig tydelighed, når man hører, hvor meget lærer Bork Andersen har måttet beskæftige sig med også udenfor skolestuen, og det der foregik her, var altid i orden. Han har været i besiddelse af en utrolig arbejdsevne, har måttet tage sin tårn i sognerådet fra 1933-37, været formand for Møns Lærerforening i 14 år, for amtssammenslutningen af lærerkredse i Præstø amt, og for nævningegrundlisteudvalget. Medlem af bestyrelsen for Præstø amts års kursus, skolecentral og biblioteksforeningen, amts ungdoms nævnet, naturfredningsnævnet for Fanefjord, medlem af Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomité, medlem og kasserer for menighedsrådet og medstifter for Fanefjord sognebibliotek fra 1926.

Men det er ikke slut endnu med de interesser, Bork Andersen dyrker. Han har ofte været omtalt som en meget fin arkæolog og det var altid ham, man tilkaldte, når noget havde vist sig i jorden eller i en mose.

Hans ry er så kendt, at han ofte har været tilkaldt til fund på Sjælland og Lolland-Falster, og havde han sagt god for det, der fandtes, så blev der arbejdet videre. Et af de betydeligste fund, der skyldes ham blev gjort i 1941 hos gdr. Hans Jørgen Larsen, Hårbølle, hvor der i en mose lå 12 meget fine stenalderdolke. I Nationalmuseets årsskrift blev dette fund omtalt som årets største og Bork Andersen evner som arkæolog blev berømmet. En af hans store oplevelser var, da han ved et rent tilfælde kom til at overvære udgravningen af Skrydstruppiggen. Han var på lystfiskeri dernede, måske var det en slags 6. sans, der just har ført ham til denne egn på det tidspunkt. Der er jo mennesker, der altid er på pletten, når der sker noget, og Bork Andersen har evne til at være der, hvor fortiden graves frem.

Til mange interesser, han har dyrket kommer, at hans zoologiske og botaniske kundskaber har ført ham i forbindelse med såvel Zoologisk Museum, som Botanisk Have, der også har nydt godt af hans medarbejderskab.

Det siger sig selv, at en mand med så mange interesser og kundskaber på vidt forskellige områder har haft store muligheder for at gøre timerne i skolestuerne særdeles levende og interessante, og vi gætter på, at børnene har haft mange gode stunder, de kan leve på i fremtiden.

Beboerne har ønsket at hylde og takke lærerparret for dens længe og gode virke iblandt dem, og derfor indbudt dem til en fest hos fru Rasmussen lørdag den 15. ds.

Announce i Møns Tidende:

Afskedsfest for lærer Bork Andersen holdes lørdag den 15. juni kl. 18.30 præcis hos fru Rasmussen. Alle, som ønsker at være med, bedes tegne sig til kaffe hos fru Rasmussen senest torsdag den 13.

Festkomiteen.

Møns Folkeblad mandag den 17. juni 1957.

Afskedsfesten for førstelærer Bork Andersen, Dame.

Lørdag aften havde en kreds af Fanefjords beboere indbudt alle interesserede til at deltage i en festlighed i anledning af, at sognets lærer S. Bork Andersen efter 41 års skolegang i Dame nu træder tilbage af helbredsmæssige grunde.

Hos restauratrice fru Rasmussen havde man skabt en smuk ramme om denne festlighed. Salen var pyntet med bølgegrene og blomster, og på scenen var der ligeledes smukt arrangeret bølgegrene og et væld af grønne planter med et stort Dannebrogssflag som baggrund. Kaffebordene var smukt pyntede med buketter af forsommerens skønne blomster, og de bugnende kagefade vidnede om det store arbejde, der også her var gjort på det kulinariske område. Der var ca. 200 mennesker tilstede, sognets beboere, nuværende og tidligere elever, flere af de sidste var kommet langvejs fra for at hædre deres gamle lærer, man så repræsentanter fra lærerstanden og fra de kommunale myndigheder, skolekommission m.v.

Da aftenens hædersgæst med frue trådte ind i salen, indtonede musikken med en festmarch, og forsamlingen rejste sig.

Derefter bød pastor H. Buus på skolekredsens og egne vegne familien Bork Andersen velkommen og udtrykte håbet om, at vi måtte få en aften, vi alle kan tænke tilbage på med glæde. Velkommen til alle, der er mødt op for at gøre aftenen så festlig som muligt.

Pastor Buus gav derefter en kort redegørelse over aftenens program, og derefter sang man:

“Jeg bærer med smil min byrde”.

Derefter blev kaffen budt om, og en hyggelig og hjertelig stemning bredte sig hurtigt over forsamlingen.

Pastor Buus indledte den lange række af taler til hædersgæsten og sagde: “Det er jo sådan, når man lærer mennesker at kende, det tit går på den måde, at de begynder at vokse nedad. Jeg har kendt Bork

Andersen i 20 år, men i dette tilfælde er det modsatte sket, han er bestandig blevet større og større, og jeg sætter pris på ham som menneske og skolemand.

Afdøde I. C. Christensen var en mand med rig begavelse og et stort hjerte, vidtfavnende. Når jeg læser af ham og tænker på ham, er det ligesom han iklæder sig Bork Andersens skikkelse som menneske og skolemand. Jeg har dermed sagt det, der ligger mig mest på hjerte, og jeg tror, jeg hermed tolker de fleste venners mening. - Jeg vil også gerne på skolekommissionens vegne bringe en tak for den tid, vi har været sammen med Dem der. Det har altid været en glæde, og Deres hyggelige og selskabelige væsen og den store indsigt og erfaring, som De altid har stillet til rådighed for os alle, har bevirket, at arbejdet er gledet langt lettere for os -. Dernæst en personlig tak for den tid, De har været i menighedsrådet og som kirkebylærer. På grund af den måde, De altid har vist ved samarbejde, har arbejdet været en glæde og fornøjelse. Der vil blive frembragt et par ting som synlige beviser på den taknemmelighed, vi alle nærer for Dem, Deres kone og familie, en gave fra skolekredsen og venner og fra festkomiteen.

Jeg håber, de to første ting i fremtiden må kunne glæde og fornøje "sjæl og legeme".

To nuværende elever og to gamle elever: Inger Råe Olsen, Vollerup, Jonna Hansen, Vollerup, Hedvig Råe, Vollerup og Hans Hemmingsen, Kildevang, trådte frem og overrakte gaverne på en meget smuk og stemningsfuld måde, idet de sang et vers skrevet af fru Clara Olsen, Vollerup.

Melodi: Mønssangen.

Tak for den tid,
vi i skolen gik,
tak for den masse af lærdom, vi fik,
tak for hvert smil og manende ord,
tak fra os alle skal lyde i kor.

Gaven fra gamle og nuværende elever m. forældre var et meget smukt sølvfad, der foruden en gravering af Dame Skole bar følgende påskrift:

*"Tak for 41 års levende og frugtbar undervisning.
Dame skolekreds 15-6-57."*

Og tillige en smuk blomsterkurv med cognac og en æske chokolade.

Gårdejer Chr. Frimann, Kokseby, overrakte derpå på skolekommissionens vegne en smuk blomsterkurv, og endelig overrakte en pige, der er elev i skolens 4. klasse en buket nelliker. Bork Andersen rejste sig og sagde:

"Jeg vil nøjes med i øjeblikket at sige tak"
dybt rørt over al den hæder, der blev vist ham.

Derpå fik sognerådsformand Carl Olsen, Askeby, ordet:

"På kommunes og sognerådets vegne vil jeg sige tak for mange års god lærergerning i kommunen. Det er en stor flok elever, du har undervist. jeg husker tydeligt, da Bork Andersen blev kaldet til lærer, daværende pastor Poulsen oplæste kaldsbrevet og sluttede med ordene: " Vi håber, den tillid, der er vist dig, vil vedblive", og jeg kan hertil sige, at den tillid er blevet udbygget i årene, der er gået. Skolen og læreren er midtpunkt i byen, og jeg siger tak for din undervisning. Du har lært ungdommen alt lige fra skiløb til fiskeri, tak for alt det. Nu, du går over i de forhenværendes rækker, vil jeg sige tak for de mange år, og håber på mange gode år endnu. Jeg håber, I vil blive her i Fanefjord og få et hus med en have, du er tillige en god skatteyder. Jeg vil slutte med en personlig tak for godt venskab gennem mange år".

Lærerkredsens tak. Lærer Nielsen, Råbylille skole:

“På lærerkredsens vegne vil jeg også sige mange tak for de mange år som medlem. Du har vistnok størst anciennitet i denne kreds. Vi kender dig som den raske, frimodige og livlige mand, der altid bragte godt og nyt i kredsen, hvorfor du også blev formand, indtil du selv sagde fra. Du har arbejdet i kredsen som var det en fornøjelse for dig, tak for det. Det er ikke enhver givet at gøre dette. Du viste interesse for alle medlemmer, har evner som arrangør og leder ved møder og kurser, du var altid forhandlingsvenlig, og ikke mindst for den måde, du repræsenterede kredsen på udadtil overfor myndighederne ud over landet, siger vi dig tak. Tak til fru Bork Andersen, fordi vi har måttet lægge så meget beslag på jer.”

Lærer Nielsen overrakte derpå en trearmet sølvlysestage fra skolekredsen.

“Været forud for sin tid.” Konsulent i Husmandsforeningerne, Chr. Hemmingsen, Nordsjælland, tidligere Vollerup, fik derpå ordet:

“Da jeg som 12-årig kom til Dame skole, var det med store forventninger, og jeg blev ikke skuffet. Der var en egen atmosfære i skolen, og vi fik lært at bestille noget. I min klasse var vi kede af at forlade skolen, men heldigvis kunne vi fortsætte med at følge undervisningen i aftenskolen, hvor Bork Andersen også var lærer. Netop denne undervisning skylder unge af i dag Bork Andersen tak for, han gjorde det uden nogen fortjeneste, og han gik foran med et godt eksempel. Senere tilrådede Bork Andersen mig at søge på Landbohøjskolen, men forinden jeg rejste, tilrådede han endvidere, at jeg skulle tegne en livsforsikring. Det er et godt råd, som jeg lader gå videre til andre unge. Han sluttede med at sammenligne Bork Andersens gerning med det arbejde, der hos en landmand går forud for høsten. Bork Andersen har udryddet ukrudtet i børnespirene og våget over dem, så de kom godt i vej, han har gjort sit til at præge børnene, og jeg vil gerne ti sidst sige en personlig tak for det, du har betydet for mig, og håber på gode og lykkelige år i fremtiden.”

“Godt, hvad vi lærte i hverdagen.” Gdr. Peter Johannes Larsen, Tostenæs:

“Tak til komiteen, fordi skolekredsen måtte være med her. Tak fra Fanefjord menighedsråd for de mange år Bork Andersen var kasserer, også her viste Bork Andersens gode evner, og jeg siger hjertelig tak for de mange år og gode råd og vejledning for de nye, der kom i rådet. Endelig vil jeg sige tak for god lærergerning. Vi er mange ældre, der ser tilbage på skolen og læreren med stor taknemmelighed, og vi føler, det var godt, hvad vi lærte i hverdagen.”

“En af vore egne.” Rentier Jens Jørgen Hemmingsen, Askeby:

“Vi vil vende et par blade i mindebogen. Bork Andersen er en af vore egne, og jeg husker tydeligt din morfar, i hvis hjem jeg er kommet meget som barn. Du minder meget om ham, og hans præcise måde har fulgt dig i de år, jeg har lært dig at kende. Jeg vil ønske, gode gamle minder må følge Bork Andersen i årene fremover. Tak for venskab, og jeg ønsker, du endnu i mange år må være sammen med slægt og venner.”

“En stor dreng.” Rentier Hans Jørgen Olsen, Vollerup:

“Da jeg for ca. 38 år siden skulle til Stege og hente gæster, mødte jeg Bork Andersen og frue som brudepar. Det var en stor dreng, vi dengang fik som lærer, og ham, vi tager afsked med i dag, er også en stor dreng, Han har været afholdt af børnene, og jeg mener grunden hertil er, at han er blevet ved at bevare drengen i sig selv, han forstod børnene, og de havde tillid til ham. Du ønsker ikke at komme i de forhenværendes rækker nu, derfor foreslår jeg dig at blive konsulent i lystfiskeri. Der er dog den forskel på os, at du fisker noget, men vi fisker efter noget. Jeg vil slutte med at udbringe et leve for Bork Andersen.”

“Et rigt mindealbum.” Lærer H. P. Jensen, Tostenæs:

“På kollegers vegne i sognet vil jeg gerne sige tak, for hvad du har været for den danske lærerstand. Når jeg mindes alle de gange, vi har været ude sammen, enten det nu var for at finde en blomst, eller det var til møder og generalforsamlinger i lærerforeningen, så er du i den tid vokset for mig og for mange andre. Du har lederevnen til at organisere og til at sætte noget i gang, og jeg beundrer dig for den tid og energi, du har brugt, og forstår ikke, hvor du får den fra. Ikke alene her i vor kreds, men også andre steder fra har der været bud efter dig - det slider en mand. Jeg må her mindes lærer H. P. Rasmussen, som nu er borte. De timer vi har haft sammen er minderige, - et rigt mindealbum har du samlet. Jeg takker dig som kollega og for, hvad du har gjort som lærerforeningens formand.”

Gdr. N. P. Nielsen, Askebygård:

“Jeg siger tak for alt, hvad du har lært os, du er som et vandrende leksikon. Jeg har været glad for samværet med lærerfamilien og betragter ikke dette som nogen afsked, men håber, vi må fortsætte det gode venskab, og at du kan få tid til at tage dig lidt af os.”

Fhv. sognerådsformand Hans Henrik Hansen:

“Det er med beklagelse Bork Andersen må tage afsked på grund af sygdom, og jeg vil bringe dig en varm og oprigtig tak for den glæde, vi har haft sammen indenfor forskellige organisationer. Håber du og familien må leve godt fremover. Tak for de mange år.”

Fru Hedvig Råe, Vollerup:

“Som gammel elev vil jeg sige tak både fra de helt små og store elever. Tak for de gode timer i skolen og for hvad vi har lært. For os var Bork Andersens ord altid lov og det nyttede ikke, at andre sagde noget andet for det vor lærer sagde, var for os børn altid det rigtige. Jeg husker endnu de tårer, jeg græd som barn af angst for Bork Andersen ikke skulle blive hos os, men var synligt lettet, da min far gik rundt med en liste for hans ansættelse. Tak for tiden, og held og lykke for hele familien i fremtiden...”

Ib Nymand, posthuset, Bogø:

Gentleman, som du er ...

- Må jeg, hr. lærer! - Ja, sådan sagde jeg for 20 år siden, da jeg var en af dine håbefulde poder - sige tak for den lærdom, du med meget møje fik proppet ind i mit tykke hoved. Du har altid for mig været idealet af en skolelærer, - vi så op til dig, og du havde respekt. De øretæver du gav, faldt retfærdigt og præcist, når de skulle - måske et par stykker for få i mit tilfælde - men du skulle jo passe på ikke at gøre forskel på os knægte. Du havde også en fin humoristisk sans, så det blev aldrig kedeligt at lytte til dig. Jeg husker så tydeligt flere af dine små bemærkninger, bl.a. fra Danmarkshistorien, når vi havde for om Erik Glipping, der blev myrdet i Finnerup lade. Du sagde: Ja, børn, nu skal I høre, hvordan det gik lille Peter, der ikke kunne huske, hvad han havde for om Marsk Stig Andersen og derfor skulle lytte til sidemanden.

Læreren spørger: “Nå, Peter, hvem var det så, der myrdede Erik Glipping”? Peter står lidt betuttet, så hvisker hans sidemand: Marsk Stig Andersen. Dette opfattede Peter forkert, men uden selv at vide det, - og synligt lettet, siger Han: “Det var marskandiser Andersen”!!

Ja, sådan var du, og sådan husker vi dig. Du kunne også vinterdage deltage i en rask sneboldkamp, men selvfølgelig altid på pigernes side, gentleman, som du er. Det var selvfølgelig, at vi kom til at tragte efter at ligne dig, - dog synes de fleste af os, da vi var nået vort fjortende år, at nu kunne det være nok med skolegangen, men mon vi ikke så godt som alle har fortrudt siden hen. Vi skulle have bygget videre på den lærdom du gav os, og have taget en eksamen, det er jo, hvad tiden efterhånden kræver af os alle, hvis vi vil

frem i verden. Til slut vil jeg udtrykke håber om, at du må få en lykkelig efter skoletid, - vi er mange, der skylder dig tak, lad os udtrykke dette i et trefoldigt leve for vor skolelærer og kammerat Bork Andersen.

Murermester P. Jensen, Dame:

Der er sagt så mange tak, men det ord kan ikke siges for tit ved en sådan lejlighed. Hjertelig tak for al den gæstfrihed jeg har mødt hos Bork Andersen og frue. Tak for hyggelige møder i sognerådet, og ligeså, når vi var på blus på letten. Tak for den svundne tid. Nu er det jo en kendsgerning, at du forlader skolen, men jeg håber ikke, at vi derfor skal tage afsked med Bork Andersen, men at vi stadig kan få lov at glæde os over dit gode lune og selskab.

Brygger Jens Peter Nielsen, Tostenæs:

Jeg vil gerne ved denne lejlighed sige dig tak som lystfiskerlærer. Det er mange gode ture, vi har haft sammen. Og Bork Andersen siger altid: "Det er Vorherres mening, at vi skal nyde naturen". Og det har du gjort i rigt mål. Og jeg ønsker, at du fortsat må få mange gode fisketure.

Mejeribestyrer Christensen, Fanefjord Mejeri:

Som sagt her har læreren i tidens løb haft stor indflydelse på børn og unge, og her skal lyde en tak fra os forældre, som har haft vore børn i skolen. Den almindelige landsbyskole har haft store trængsler, og det kunne være vemodigt at se børn drage til eksamensskoler, men i vore hjem har vi været glade for Bork Andersen som lærer. Han har kun forsømt en ting i undervisningen, og det er, at han skulle have agiteret lidt mere for at børnene skal drikke mælk! Mejeribestyreren foreslog forsamlingen at synge "Nu tak for alt ifra vi var små".

Efter denne sang fik:

Murermester Scheye, Askeby ordet:

Som gammel aftensskoleelev vil jeg sige: Det var en fornøjelse at følge undervisningen, og hvis stoffet blev lidt for kedeligt, fik vi altid en fiskehistorie eller lidt at vide om udgravninger. Jeg mindes også de afslutninger, vi havde i aftensskolen. Der blev talt om dem længe, ikke mindst fordi fru Bork Andersen bagte så mange dejlige kager til os. Tak for det, og tak for mine børns skolegang.

Rentier Aksel Holst, Bogø:

Jeg vil gerne sige tak til fru Bork Andersen for hele hendes medvirken ved skolen. Tak for de 22 år, jeg var familiens vognmand. De var altid venlige og gæstfrie, og der vankede altid en forfriskning i det rette øjeblik. Aksel Holst mindedes også de år, Bork Andersen havde haft jagtret på hans marker på Bogø og fortalte muntre historier herfra, Tak til hr. og fru Bork Andersen for de år, jeg er kommet hos dem.

Ros mig kun!

Derefter tog førstelærer Bork Andersen ordet:

Da jeg for godt 41 år siden begyndte som lærer her i Fanefjord, var det ikke af nogen udpræget lyst til at være lærer her i min fødekommune. Det var den bitre nød, der drev mig, og tilfældigt, at det blev her. Der var den gang overflod af lærere, og jeg søgte flere embeder, hvor vi var både 142 og 75 om budet. Jeg fik vikariat i Lendemarke og Keldbylille skoler og kom derefter til Dame som hjælpelærer. Det var som sagt den bitre nød, der drev mig hertil. Tiden gik, og så begyndte rødderne at skyde ned og tage fat i den Fanefjordske jordbund. Dengang jeg skrev min ansøgning til embedet her, var jeg allere- de vokset så meget sammen med sognet, at jeg vidste, det var her, jeg skulle virke. Min kone havde lovet at følge mig alle steder, blot det var

østen for Lillebælt. Vi var enige om at blive her i Dame. Sjællands biskop "kaldede" mig på min 25 års fødselsdag. Jeg kan sige med sandhed, at jeg ikke een eneste gang i de 41 år har haft lyst til at flytte herfra. Det skyldes mange ting, når det er gået sådan. Fra myndighedernes side er jeg aldrig nogensinde blevet hindret i at udføre min skolegerning, som jeg mente, det var rigtigt, tværtimod - det skyldes, at de hjem, hvis børn jeg har haft, har givet mig udstrakte arbejdsforhold, og det er vigtigt for en lærer.

Jeg sagde engang til forældre: "Hvis hjemmene vil omtale skolen og dens arbejde på sammen måde, som vi i skolen omtaler hjemmet, er det det rigtige. Det, der undergraver en skolens arbejde, er uforsigtig og uklog omtale af skolen overfor børnene."

Tak til myndighederne, og tak til forældrene for arbejdsfred. Jeg ved ikke, om jeg har indrettet min skole rigtigt, det er et arbejde, som når en skovmand planter små træer. Resultatet på ondt og godt viser sig først mange år efter. At være lærer, er et håbløst job, men forudsætningen er, at man holder af børn. Nu har jeg hørt meget i dag, og som Karl Olsen sagde, håber jeg, at jeg åndeligt er så kvik, at jeg har min regnefærdighed i orden. Jeg har ladet være med at tale om skuffelser, og det har I også, det kan gå lige op.

Tak for de mange smukke gaver, vi har fået. Fader Holberg sagde: "Ros mig kun, jeg gider gerne høre det. Uden ros kan vi mennesker ikke trives, derfor er det ikke så tosset, at få det engang imellem."

Et af de børn, jeg har opdraget her, er Fanefjord Bibliotek, vær god ved det i fremtiden, det fortjener det.

Der står i Valdemar Sejrs Love:

"En gave er ikke ejendom, før man har givet en gengave."

Jeg vil gerne give min gamle skole en gengave.

*"Min oldtidssamling vil jeg overdrage til skolen,
jeg er i det lykkelige tilfælde at kunne sige min skole."*

Var jeg i dag en unge lærer og stod og skulle vælge embede, er jeg ikke sikker på, at jeg valgte Dame. Hvis forholdene var som for 41 år siden, var der ingen tvivl. Jeg har alle dage holdt af at være enspænder som lærer, det skal slet ikke forstås derhen, at jeg er modstander af eksamensskolen, jeg mener blot, at folkeskolen skal have en fair chance, den anden skole har levet længe og skal nok klare sig. Folkeskolen skal være god nok først, inden vi når til eksamensskolen. Som forholdene er her for mig i dag, vil jeg sige, der er grund til her i kommunen at ønske de unge lærere til lykke med den skoleplan, skoledirektøren har forelagt. Det er et frugtbart grundlag at arbejde videre på, der er chancer for et godt skolevæsen.

Til de stedlige myndigheder vil jeg sige:

"Brug den chance, mens den er der, få lavet det fornuftige skolevæsen, mens tiden er der, det er jo altid krise tider, når der skal laves skoler, havde vi trodset krisen 1939, havde byggeprojektet ikke blevet så stort mere end hvad vi i dag skal give for en gymnastiksal og lærerbolig."

Tak for de år som lærer. Tak til gamle elever, som har talt i dag, det glæder mig at se dem komme her langt borte fra. Tak for gaver. Jeg beder hele forsamlingen med mig at råbe et leve for en god skoleudvikling indenfor vort sogn.

Derefter talte Pastor Buus:

Nu er aftenens program ved at være udløbet, og jeg vil sige tak til de mange, som har været med til at gøre dette til en festaften. Dette kan siges i et vers, som jeg synes passer til lejligheden her:

"På det jævne, på det jævne, ikke i det himmelblå"

Vi har haft en lærer, hvis liv har været præget af det jævne, med øjet lyst og åbent for alt skønt hernede. Jeg vil bede forsamlingen rejse sig og sige tak for den smukke gave, vi lige har fået overrakt af lærerparret Bork Andersen.

Derefter sang man "På det jævne", og festsaftenen sluttede med selvskabeligt samvær under mere tvangfri former.

Fra Møns Tidende den 17. marts 1958

Dødsfald

Pensioneret førstelærer Sofus Bork Andersen, Stege er afgang ved døden efter længere tids streng sygdom. Bork Andersen, der var i 1960'erne, var i mange år førstelærer i Dame, men tog i fjor sin afsked på grund af sygdom og flyttede sammen med sin hustru til Stege. Han fik imidlertid ikke lov til at leve sine sidste år i fred for sygdom.

Bork Andersen var født i Fanefjord sogn, søn af daværende gdr. Rasmus Andersen, Hårbølle og han fik sin manddomsgerning i fødesognet. Han tog præliminæreksamen fra Stege realskole, og engelsk i Århus, og stod således vel rustet til at gå ind i lærerstanden.

Efter at have virket nogle måneder i Keldbylille og Lendemarke, blev han hjælpelærer hos folketingsmand Emil Petersen, Dame, og tre år efter blev han dennes efterfølger i embedet. Og Bork Andersen var den fødte lærer, hvilket blev fremhævet stærkt overfor ham og hans hustru, da han i fjor tog sin afsked.

Bork Andersen var formand for Møns Lærerforening i 14 år, som repræsentant for førstelærerne og var en rolig, dygtig repræsentant for den mønske lærerstand. Han var en samlende personlighed, som nød megen tillid og respekt og var velagtet og meget afholdt i lærernes kreds. Han var af den rolige, besindige type, som havde evne til at forlige de modstridende parter. Ved foreningens sammenkomster var han det samlende midtpunkt, hyggelig og lun, en god fortæller og iagttagende, og forstod altid at skabe fest og munter stemning. Ved foreningens sidste generalforsamling, hvor han var til stede, blev han hyldet af alle lærere, der altid var glade ved at være sammen med ham. Hans minde vil blive holdt højt i ære af den mønske lærerstand.

Ovenstående smukke ord gav en mønsk lærer udtryk for i formiddag.

Fra andre sider kunne der gives lignende smukke udtryk, thi Bork Andersen var ikke blot lærer. Han var meget mere. Han havde været i sognerådet, var stifter af og gennem mange år formand for Fanefjord Biblioteksforening, han var stærkt interesseret i fortidens studier og vel vor fineste arkæolog, der altid gik bud til, når der var gjort et eller andet fund. Og han granskede også oldtiden med stor interesse. Han var naturven, lystfisker og meget andet, og hans kærlighed til den mønske natur, gav sig ofte udtryk. Han var Dansk Naturfredningsforenings repræsentant for Vestmøn. Og så dyrkede han sportens glæder, som han gav den opvoksende ungdom så rigeligt del i.

Han efterlader sig sin hustru og en datter, der er gift med lærer Simonsen, Lendemarke.

Fra Møns Folkeblad den 17. marts 1958

Dødsannonce:

Vor kære Sofus Bork Andersen, fhv. lærer er død den 15. marts 1958.

Ketty Bork Andersen, Jørgen, Lizzie og Niels Bruun Simonsen.

Begraves fra kapellet på Stege Kirkegård onsdag den 19. marts kl. 15.

Fra Møns Folkeblad torsdag den 20. marts 1958.

Bork Andersens jordefærd.

Under stor deltagelse begravedes i går fra kapellet på Stege Kirkegård, pensioneret førstelærer Bork Andersen, forhen Dame. En masse signerede kranser og blomsterbuketter var sendt til båren, og Fanefjord Husmandsforenings Fane paraderede.

Højtideligheden indledtes med salmen: "Op al den ting, som Gud har gjort". Pastor Buus holdt en meget gribende tale, præget af et mangeårigt personligt kendskab til Bork Andersen.

Han var et af den fineste og største mennesker, jeg har kendt, sagde præsten. Han talte med lige stor lethed med yngre og ældre og hans lærergerning var præget af stor medmenneskelighed. Han nærede stor interesse ikke alene for skolen som sådan, men for hele skolens sag. Derudover havde han mange store interesser, og præsten nævnte sognets og øens historie, arkæologi og naturen i alle dens afskygninger. Han forstod i letfattede billeder at give sig de indtryk, han havde modtaget, og derfor blev hver samtale med ham en oplevelse. Hans tankegang var klar, og han havde evnen til at skelne mellem væsentlig og uvæsentligt. Derfor blev han et skattet medlem i alle bestyrelser og kommissioner. Han besad ufattelig arbejdsevne, og hvad han påtog sig, udførte han samvittighedsfuldt. Bork Andersen var, tror jeg godt, jeg tør sige, Fanefjords Sogns betydeligste skikkelse. Han viste stor ydmyghed overfor skabelsen og naturens vidundere, og dette bånd knyttede ham mere end noget andet til et stærkt guds- forhold. Hans stærke tro og familiens trofasthed overfor ham, hjalp ham over skuffelser og var en styr- ke i de seneste års sygdom, således at denne ikke formåede at dunkle hans livslykke. Et stort og godt menneske er gået bort.

Efter talen blev sunget: "Nu falmer skoven trindt om land". Og til tonerne af: "Dejlig er Jorden", bar kolleger kisten til graven. Her forrettede pastor Buus jordpåkastelsen, og i en række taler blev der sagt mange smukke mindeord om Bork Andersen. Formanden for Møns Lærerforening, lærer Nielsen, Rå- bylille, bragte en hilsen fra denne forening og mindedes Bork Andersens store og mangeårige arbejde som forenings mand. Lærer Jensen, Tostenæs, bragt en hilsen fra kolleger i sognet. Endvidere blev der talt af sognerådsformand Karl Olsen, der sagde: "Der var med sorg, vi ude i Fanefjord Kommune erfa- rede om Bork Andersens svære sygdom og nu hans død, Bork Andersens mandsgerning blev udøvet ude i Fanefjord Sogn, idet han var lærer derude i 38 år i sit fødesogn. Han var en dygtig lærer, der med interesse gik op i sin gerning. Det var en stor flok af elever, han igennem disse mange år har haft til undervisning, og som jeg er forvisset om i dag sender en stille tak til deres lærer igennem mange år. "Det er godt at møde en ven på sin vej" – det er ord, der ligger nær i forbindelse med Bork Andersen. Det er noget, som vi, hans venner, så ofte har sandet. Hvor var det forfriskende at møde Bork Ander- sen op sin vej. – Han elskede den danske naturskønhed med sin flora og fauna."

Bork Andersen var en stor arbejdskraft, og havde gjort fyldest mange andre steder i de foreninger og institutioner, der havde hans interesse, bl.a. havde han i 28 år været inspektør i Statsanstalten for Livsforsikring.

Vi ude i Fanefjord, som sørger sammen med hans nærmeste over hans bortgang. Derfor skal der også fra Fanefjord Kommune og Sogneråd i dag lyde en tak og et æret være Bork Andersens minde.

Endvidere blev der talt af Hans Jørgen Olsen, Vollerup, og af formanden for Danmarks Lærerforening, Stinus Nielsen, Vordingborg.

På familiens vegne takkede afdødes svigersøn, lærer Bruun Simonsen, Lendemarke, for den store deltagelse og til slut sang man:

"Så rejser vi til vort fædreland".

Jonna Kjær-Nielsen

2010